



**Francisci De Fargna Civitatis Plebis Patrii Philosophiæ,  
Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris ... Commentaria In  
singulos Canones De Jurepatronatus**

Qui sparsim tam intrà, quàm extra corpus Juris Canonici vagantur ...

**Fargna, Francesco de  
Montisfalisci, M.DCC.XVII.**

Canon I., & II.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72191](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72191)

# IN CANONES DE JUREPATRONATUS.

*Desumptos ex Decreto Gratiani 16. quæst. 7.*

## COMMENTARIA PARS PRIMA.

C A N. I.

*Gelasius Papa Senectiori Episcopo.*



Iæ mentis amplectenda devotio est, quâ se Julius Nobis in re Juliana sui Juris fundasse perhibet Ecclesiam, quam &c. Hanc igitur frater charissime (si ad tuam Diœcesim pertinere non ambigis) ex more convenit dedicari: Collatâ prius donatione solemni, quam Ministris Ecclesiæ destinasse præfati muneris testatur oblator. Sciturus sinè dubio ( præter processionis aditum, qui omni Christiano debetur ) nihil ibidem se proprii Juris habiturum.

C A N. II.

*Idem de eodem.*

**F**rigentius verò petitoriâ nobis insinuatione suggessit in re sua, quod Sextilianum vocatur, Basilicam se Sanctorum Michaelis Archangelii, & Martini Confessoris pro sua defensione fundasse: ideo frater charissime (si ad tuam pertinet Parochiam) benedictionem super memoratæ Basilicæ, solemni devotione, & veneratione impende; nihil tamen sibi fundator ex hac Basilica noverit vendicandum, nisi Processionis aditum, qui Christianis omnibus in communi debetur.

De

## COMMENTARIUM.



X his duobus Canonibus talis communiter deducitur conclusio: FUNDANS ECCLESIAM ACQUIRIT IN EA JUSPATRONATUS, SEU JUS HONORIFICENTIÆ; & eam probant *Abb. Anan. Butr. Fagnan. Gonzal. Barbof. in cap. Nobis de Jurepatr. Gloss. in cap. unico de Jurepatr. in 6. ibique Monac. num. 15. Archidiac. num. 1. quam sequuntur Garz. de Benefic. par. 5. cap. 9. num. 44. Ventrigl. in prax. tom. 2. annot. 1. de Jurepatr. §. 1. num. 3. Rota decis. 221. num. 13. par. 8. recent. & decis. 163. num. 19. par. 17. recent. Lambertin. de Jurepatr. lib. 3. quest. 1. num. 10. Lotter. de re Benefic. lib. 2. quest. 4. Rota decis. 615. num. 2. par. 1. recent. & decis. 106. num. 6. coram Coccin.*

- 1 Ratio est, quia fundans Ecclesiam dicitur quasi Pater, quia deducit Ecclesiam de non esse ad esse, juxta Doctores relatos à *Lambertin. de Jurepatr. lib. 1. quest. 1. art. 2. num. 9.* Sed filius debet reverentiam, & honorem Patri, ita & Rector Ecclesiæ representans ipsam Ecclesiam quasi filiam illius, qui eam fundavit, debet honorare Fundatorem præ cæteris aliis. Ratio etiam ulterior est, quia concedente Rectore Ecclesiæ hujusmodi honorem Fundatori præ cæteris aliis, sic alliciuntur fideles ad fundandas Ecclesias. *Argumentum Text. in cap. 3. de Jurepatr. Virtutis enim uberrimum alimentum est honos, Valer. Maxim. lib. 2. cap. 6. tit. de Instit. Antiq.*

Et sic eodem ferè motu excitati videntur Patroni ad fundandas Ecclesias, quo impulsæ, qui apud Romanos operibus publicis renovandis, & perficiendis impensas præbebant, ut nomina sua fronti (ita edicente Imperatore) inscribi curarent, ut patet ex *l. ultim. de oper. public.* vel qui ludis publicis instituendis pecunias erogabant, ut hæredes suos ludorum exhibitioni tanquam Agonothetas præesse mandarent. *Pinzon. de Benef. Eccles. cap. 4. §. 1. num. 4.*

Quoad hanc conclusionem sequentes examinantur Casus.

## ARGUMENTUM.

Qui, & quot honores, seu præeminentie competant Patrono in Ecclesia Patronali?

## SUMMARIUM.

- 1 Honor est maximum Bonorum exteriorum.  
2 Rector occurrere debet Fundatori venienti ad Ecclesiam, sed limita, ut nu. 3.  
4 Patrono assignari debet scamnum in Eccle-

- sia Patronali, necnon ejus hæredibus, & quid si plures essent hæredes.  
5 Fundatori assignanda est Sedes non intra, sed extra Chorum, seu Presbyterium Ecclesiæ; Sed limita ut num. 6. & 7.  
8 Rector præstare debet primo loco Candelam Fundatori in die Purificationis, Palmæ ramum, Aquam, & Carbones Benedictos, & Cinerem; Sed limita, ut num. 9.  
10 Rector non potest vocare Fundatorem in jus sine venia.  
11 Fundator potest apponere insignia, & inscri-

- scriptiones in Ecclesia Patronali; Sed limitata, ut num. 12.*
- 13 *Rector Ecclesia anteneatur facere in Missa commemorationem specialem pro Anima Fundatoris.*
- 14 *Magis sunt honorandi, qui Beneficia con- tulerunt, quam qui conferre queunt.*
- 15 *Patronis non licet in suo servitio Cano- nicos Ecclesiarum Collegiatarum reti- nere.*

## CASUS I.

**C**Um celebraretur Festivitas cujusdam Sancti Titularis in Ecclesia A. Fundator pergens ad illam, supradictorum Canonum dispositioni innixus varios, & quamplures honores ab ejus Rectore sibi præstari intendebat, quos cum ei contenderet Rector, quæritur in hoc Casu, quid Juris?

Honor est propriè Reverentia, & Dignitas, quæ quavis ex causa alicui exhibetur; & cum sit maximum bonorum exteriorum, juxta *Arist. lib. 4. Eth.* & nulla voluptas humana videatur ad Divinam accedere propiùs, quàm ea delectatio, quæ ex honoribus percipitur, ut testatur *Xenoph. in Cyrop. jure meritò Fundator Ecclesiæ actione supradictorum Canonum jus honorificentia ei concedentium exigere potest ab ejusdem Ecclesiæ Rectore honores.*

Qui verò, & quot honores præstari debeant à Rectore Fundatori Ecclesiæ; Doctores hic quamplures esse testantur.

- 1 Primò enim Fundatori venienti ad Ecclesiam Rector unà cum Clericis occurrere debet usque ad ambitum Januæ,
- 2 dummodò sit Rex, aut Princeps, secus si fundans sit persona privata, ut limitat *Abb. in cap. nobis de jurepatr. in 2. Column. in verb. sed quia, ibique Butr. num. 21. Anan. num. 9. Lotter. de re benef. lib. 2. quæst. 4.*
- 3 Deinde assignare ei debet primum locum in sessionibus, & processionibus, & ei concedere scamnum in nobili loco Ecclesiæ præ cæteris, quod jus retinendi scamnum, si essent plures hæredes Patroni, omnibus insolidum eis competeret; licet enim jus sedendi, quoad ejus substantiam sit individuum, quoad ejus ta-

men fructum, nempe commoditatem sedendi est dividuum, & dividi potest inter plures cohæredes. *Casar de Grass. decis. 170. numer. 3. de jurepatr. Rota decis. 112. num. 3. coram Coccin.* Et si Scamnum esset adedò angustum, ut omnes cohæredes minimè caperet, sedendi commoditas inter eos alternis vicibus dividi deberet per *Text. in l. Rusticorum §. Aqueductus ff. de servit. Rustic. & alios quos refert Altoprad. contr. 85. num. 29. tom. 2.*

5 Sed tamen si Ecclesia sit Cathedralis, aut Collegiata Sedes Fundatoris non intrà, sed extra Chorum, seu Presbyterium, & Sacrarium in digniori loco est collocanda, maximè si Fundator sit Fœmina, quæ arcetur à Choro, & Presbyterio ratione honestatis in Ecclesia servandæ. *Pignatell. conf. 3. numer. 7. tom. 3. & consult. 16. numer. 4. tom. 4. R. P. D. Petra in suis Comment. Const. 7. Greg. IX. tom. 2. pag. 544. numer. 55. & seqq. Rota in Valentina Cappella. 5. Martii 1599. coram bon. mem. Justo, quam allegat. Lotter. de re Benefic. lib. 1. quæst. 13. num. 23.*

6 Quòd tamen limitarem in casu, quo Fundator esset Clericus, seu Persona Ecclesiastica, quia si fundator sit Clericus, non est cur non possit habere Sedem intrà Chorum, seu Presbyterium, dum *Text. in cap. Ut Laici de Vita, & honestate Cleric. solum prohibet Laicos sedere inter Clericos, ibique Gloss. Abb. Anan. num. 1. Butrius num. 1. Gonzalez num. 8. Barbof. num. 2.* Et quidem optimà ratione, dum congruum non est, ut Homines disparis professionis, vel habitus socientur simul, *Gloss. in Clement. 1. de Elect. Verb. Cum rationis.*

7 Sed quid si Fundator sit Clericus conjugatus, an possit habere Sedem intrà Chorum, seu Presbyterium? Et affirmativè crederem respondendum, dummodò incedat cum Habitu, & Tonsura, quia juxta *Text. in cap. Si qui 32. distinct.* Clerici conjugati debent vigilare in psalmis dicendis; ergo eis permittitur cantare cum Clericis, & stare inter psallentes. Nec supradictus Textus prohibens Laicos sedere inter Clericos comprehendere videtur Clericos conjugatos; quia isti non sunt purè Laici, sed quoddam genus, seu quæ-

quædam species mixta , & in materia odiosa non veniunt nomine Laicorum , ut expresse docet *Abb. in dicto Cap. Ut Laici num. 6.* quamvis *Butrius* contrarium sentiat ibi *num. 1.*

- 1 Debet etiam Rector honorare Fundatorem præceteris Laicis in Pace , & in Turribulo , eique præstare debet primo loco inter Seculares candelam in die Purificationis Beatæ Mariæ Virginis ; Palmæ ramum in Dominica Palmarum ; Aquam , & Carbones Benedictos in die Sabbati majoris Hebdomadæ ; Cinerem in primo die Quadragesimæ juxta *Ventrigl. in prax. For. Eccles. Annot. 1. de jurepatr. §. 4. num. 8.* Eique prius offerendus est Panis Benedictus . *Pinson. de Benefic. Ecclesiast. cap. 4. §. 3. num. 1.*
- 9 Quod tamen limitandum est in concursu Domini Temporalis illius Loci , ubi fundata est Ecclesia , aut Episcopi . Si enim in Ecclesia assisterent functionibus Ecclesiasticis Dominus Temporalis , Episcopus , & Fundator hic non deberet præferri illis , quoad honores , ut notat *Fagnan. in cap. Nobis de jurepatr. Pignattell. Consult. 81. num. 42. tom. 9.*
- 10 Item Rector Ecclesiæ debet talem honorem Fundatori , ut non possit illum vocare in jus sine venia ; nec contra eum machinari , tum propter rationem naturalem , quod benefacienti benefacere debemus , tum quia Patronus Ecclesiæ habet maximam similitudinem cum Patrono Liberti ; sed Libertus non potest vocare in jus Patronum sine venia ; ergo nec etiam Ecclesia , seu ejus Rector *Paulus de Cittadin. de jurepatr. par. 6. art. 6. vers. secundò debetur honor .*
- 11 Honorandus est etiam Patronus in appositione Insignium , & inscriptionis in Cappella , vel Ecclesia Patronali , dummodo hujusmodi stemmata gentilitia sint intrâ spheram honestatis Ecclesiæ accommodata . *Amosaz. de Causis Piis lib. 5. cap. 7. num. 38. R. P. D. Petra in suis Comment. Constit. 7. Greg. IX. tom. 2. pag. 543. n. 48. & dummodo sit descendens à Fundatore , si enim sit Patronus Extraneus non potest apponere Insignia sua Tusch. Conclus. jur. conclus. 600. num. 19. littera I. Pascucc. in Compend. Pignattell. de Armis Gentilitiis ad consult. 26. tom. 1.*

Insignia autem , & Inscriptiones amoveri , seu deleri non possunt ab Ecclesia absque consensu Patroni , itaut Rector , seu Administrator Ecclesiæ delens , seu amovens dicta Insignia sine licentia Patroni puniri debeat arbitrio Judicis . Immo nec Episcopus potest ea auferre , nisi gravissima causa id postulet , etiamsi familia esset extincta . *Antonell. de Regim. Eccles. lib. 3. cap. 5. num. 31. Tondut. quest. Benef. cap. 37. num. 12. Lambertin. de jurepatr. lib. 3. quest. 5. art. 4. num. 7.*

Sed Patronis Collegiatarum , aut Dominis Temporalibus Locorum non convenit , quòd quotiescumque ad illas accedunt , audiendi causâ Divina Officia , quando dicitur Confessio , & decantantur Kyrie , Gloria , Credo , Sanctus , Agnus Dei , Magnificat , Clerici , & Canonici cum apparatu accedant ad locum , ubi dicti Patroni , & eorum familia sedent , & quod , prius factâ profundâ inclinatione , recitent illis ibidem dictas orationes , & iterum factâ inclinatione revertantur ad Chorum ; cum hujusmodi actus non conveniant , nisi Episcopo , excepto incenso , & pace , quæ danda sunt dictis Patronis , & Dominis per eosdem Ministros , qui ea dant Canonicis , vel Episcopo , si adessent , ut fuit resolutum à Sacra Congregatione Concilii in *Seguntina Augusti 1587. lib. 5. par. 24.*

13 Quæri hic potest , an Rector Ecclesiæ debeat talem honorem Fundatori , ut quotidie teneatur facere in Missa commemorationem specialem pro ejus Anima . Et in hoc distinguendum est , aut Fundator in limine Foundationis non injunxit hujusmodi onus , & in hoc casu Rector non tenetur facere commemorationem specialem pro Anima Fundatoris quotidie ; sed justum , & laudabile erit , si facit pro ea commemorationem generalem , ut vult *Lud. Rom. in cons. 339.* aut illud onus injunxit in limine foundationis , sicuti potest ex *Text. in cap. Significatum de Præbend.* & in hoc casu tenebitur , dum voluntas , & dispositio Fundatoris est servanda , cum jus non resistat *L. Non aliter. ff. de Legat. 3.*

Sed contra hæc objici potest . Supradicti Canones solum concedunt Fundatori illum honorem , qui debetur omni Chri-

Christiano; sed supradicti Honores, non debentur omni Christiano; Ergo isti *Canones* non concedunt supradictos honores Fundatori. Respondetur enim, *Canones* hos concedere illum honorem Fundatori, qui debetur omni Christiano non simpliciter, & absolutè, sed cum addito scilicet *Patrono*, ut sunt honores supradicti. Rectum enim est, ut cum honor sit benefactivæ Gloriæ indicium magis honorentur, qui beneficia contulerunt, deinde qui conferre queunt. *Arist. lib. 1. Rhet. ad Theodect.*

15 Non debetur tamen Patrono talis honor, ut scilicet in suo servitio retinere possit Canonicos Ecclesiarum Collegiatarum de Jurepatronatus, ut fuit resolutum à Sacra Congregatione Concilii in una *Seguntina* 20. Febr. 1593. lib. 7. pag. 93. nisi in limine Foundationis hoc sibi reservaverit; sicuti potest, ut dicam infra *par. 2. Can. XXVII.*

Ex quibus omnibus patet opus Foundationis Ecclesiarum, cum habeat pro præmio honorem, præstantius esse cæteris operibus, dum ut nos docet Aristoteles in *l. primo Rhet. cap. 9.* Quorum præmium honor est, atque laus longè præstantiora sunt, quàm ea, quorum præmium est pecunia. Unde de Fundatore Ecclesiarum canere possumus, quod olim cecinit *Vates ille.*

*Dum juga montis aper, fluvium dum piscis amabit.*

*Dum ibimo pascentur Apes, dum rora cicada;*

*Semper honor, nomenque tuum, laudesque manebunt.*

*Virgil. Eclog. 5.*

#### ARGUMENTUM.

Fundans Ecclesiam non acquirit Jus sepulturæ, nisi illud expressè reservaverit in limine foundationis. Nec defuncto Patrono absque electione sepulturæ Ecclesia Patronalis potest prætereendere Jus tumulandi illius Cadaver.

#### SUMMARIUM.

- 1 Sepulcrum numeratur ab Aristotile inter partes honoris.
- 2 Fundans Ecclesiam non acquirit in ea jus sepulturæ, nisi in limine foundationis hoc sibi reservaverit? & num 6. sed limita, ut num. 7.
- 3 Jus sepulturæ quid sit?
- 4 Jus sepulchri non transit ad hæredes extraneos.
- 5 Glossæ in cap. *Unic. de jurepatr. in. 6. versic. Item, & in cap. Qui sentit de reg. jur. versic. Item eodem libro explicatur.*
- 8 Fundator non habet jus concedendi sepulturas, vel Cappellas in Ecclesia Patronali, sed limita ut ibi.
- 9 Jus sepeliendi Cadavera Parochianorum decedentium absque electione sepulturæ, & absque sepulchro majorum spectat ad Ecclesiam Parochialem.
- 10 Parochus sepeliens alienum Parochianum, tenetur restituere corpus.
- 11 Jus sepeliendi proprios Parochianos est jus Parochiale.
- 12 Patronus Ecclesiæ Parochialis, cujus est Parochianus decedens absque electione Sepulturæ est sepeliendus in illa.
- 13 Parochus debetur Canonica portio pro funeribus proprii Parochiani, & quare?
- 14 Consuetudo Sacris Canonibus contraria dicitur corruptela.
- 15 Immemorabilis difficilè probatur, & quæ requirantur ad ejus probationem?
- 16 Proprietas clara absorbet possessionem.
- 17 Consuetudo contra jus commune ad hoc ut sit valida quid requiritur.
- 18 Vocabulum Matricis est æquivocum.
- 19 Ecclesia Parochialis debet habere certum Territorium, aliàs non esset Parochialis.

#### CASUS II.

**F**undans Ecclesiam an acquirat unà cum aditu processionis, seu jure honorificentiae jus sepulturæ cum privativa, nè alii nisi ipse, & ejus Descendentes sepeliantur in dicta Ecclesia.

Et videtur quod Fundans Ecclesiam ex eo quod per supradictos Canones acquirit jus honorificentiae, acquirat etiam jus sepul-

sepulturae, scilicet Ius, ut ipse, & ejus Descendentes sepeliantur in ea Ecclesia, & Ius prohibendi, ne alii sepeliantur in illa, dum sepulcrum numeratur inter Partes Honoris ab Aristotele lib. 1. Rhetor. ad Theodet. cap. 5. ibi: *Honoris Partes sunt Sacra, memorations, Decantationes carminum, aut soluta orationis ad laudem recitatio, loci, vel primi confessus, sepulcrum, Imagines, Publici victus.* Et gloss. in Cap. Unic. de Jurepatr. in 6. versic. Item, & in Cap. Qui sentit de regul. Jur. versic. Item eodem lib. dicit, quod Patronus sit præceteris honorandus in sessionibus, & sepultura.

2 Contrarium tamen verius de Jure est, quia Ius sepulturae est omnino diversum, & nihil habet commune cum Jurepatronatus, ut docent Lambertin. de Jurepatr. lib. 1. par. 1. quest. 11. art. 13. Lotter. de re Benefic. lib. 2. quest. 4. num. 22. Ventrigh. in prax. For. Eccles. Annot. prima de Jurepatr. §. 4. num. 13. Rota decis. 163. num. 15. par. 17. recent. & decis. 145. num. 8. coram Gregor. & decis. 162. num. 17. & seq. coram Bich.

3 Ius enim sepulturae est Ius humani proprium Cadaver, & suorum, & prohibendi, ne alii sepeliantur in eodem sepulcro; quod edificavit de licentia Ordinarii; Ius verò Patronatus est Ius honorificum, onerosum, & utile alicui competens in Ecclesia pro eo, quod illam fundavit, construxit, & dotavit; Edificare, & construere Ecclesiam tendit ad Cultum Divinum, non sic sepultura; Ius Patronatus transit ad hæredes extraneos, non verò Ius sepulcri; Quia quando deficit Progenies illorum, quibus tale Ius competit, extinguitur dictus usus Sepulturae, & liberè transit ad Ecclesiam, sicut dicitur de usufructu extincto illo, cui fuit facta concessio L. pen. Cod. de Usufruct. Rota in Calaguritana Sepultura 17. Maii 1606. coram Coccin. Ergo ex eo, quod prædicti Textus concedant Fundanti Ecclesiam Ius patronatus, seu Ius honorificentiae, non proinde concedunt, ei etiam Ius Sepulturae.

5 Nec obstant Glossæ supradictæ, quia imprimis non sunt veræ Glossæ, sed figureationes Casuum. Deinde loquuntur de honore Prælationis respectu illorum voluntentium Sepulturam in Ecclesia, quod

Pars I.

scilicet Patronus præferri debeat aliis concurrentibus in petitione sepulturae. Ut declarat Rota decis. 445. coram Cavaler. num. 5.

6 Benè verum est, quod potest Fundans Ecclesiam in limine foundationis reservare sibi, & pro suis Descendentibus Ius Sepulturae cum privativa ad alios in illa Ecclesia; & tunc ex tali pacto, & lege conveniet illi Ius sepulturae, ut advertit Vitalin. in Clement. Dudum §. Hujusmodi num. 10. Archidiacon. in cap. 1. de pact. in 6. num. 6. Lotter. dicto lib. 2. quest. 4. numer. 22. Amostaz. de Causis Piis lib. 5. cap. 7. num. 38. Rota decis. 308. num. 4. par. 4. tom. 1. recent. Concurrente tamen licentia Episcopi, sive expressa, sive tacita; nam quod Laici habeant Ius Sepulturae in Ecclesia, cum tolerentur solum ex gratia, non possunt acquirere hujusmodi Ius Sepulturae invito Episcopo. Abb. in Cap. Abolenda de Sepult. num. 5. versic. Quidquid. ibique Butrius num. 3. Rota decis. 222. num. 4. & decis. 223. num. 3. par. 1. divers. Et dummodò Sepultura sub Bradellis, aut propè Altare non fiat. Amostaz. de Causis Piis lib. 5. cap. 7. num. 38.

8 Multoque minùs Fundator, si vigore supradictorum Canonum non habet Ius Sepulturae, poterit sibi vindicare Ius concedendi Sepulturas, vel Cappellas in Ecclesia Patronali, nisi id Ius sibi fuerit in limine foundationis cum consensu Episcopi legitime reservatum, ut fuit resolutum à Sacra Congregatione Concilii in Seguntina 24. Januarii 1602. lib. 10. pag. 21.

Et hic non incongruum duxi annectere sequentem Casum, in quo olim Ego scripsi, scilicet: Defuncto Titio Patrono Ecclesiae A, absque electione, & reservatione Juris Sepulturae in eadem Ecclesia; hæc prætendebat tumulationem illius Cadaveris, necnon emolumenta funerum sub prætextu, quod cum sit ab ipso Patrono fundata debeat illum in sinu suo recipere, & exercere hunc actum gratitudinis erga illum, à quo habuit esse, ad exemplum boni Filii, qui omne debitum gratitudinis, & reverentiæ exercere debet erga proprium Patrem defunctum; & etiam sub prætextu, quod ipsa sit ab immemorable

B

rabili

rabili in possessione tumulandi omnes Cives decedentes ab intestato, & absque electione Sepulturæ, cum solutione carolenorum duorum pro quolibet Defuncto; tum etiam eo sub fundamento, quod ipsa sit Matrix; & habeat curam habitualem respectu aliarum Ecclesiarum.

Contra quam præentionem insurrexit Ecclesia Parochialis B. vindicando dictam tumulationem ad se pertinere. Hinc orta lite inter has duas Ecclesias datum fuit dubium: An, & in qua Ecclesia tumulandum sit Cadaver præfati Patroni, & cuiusnam competat Jus exigendi emolumenta funerum? Quod resolvendum dicebam favore Ecclesiæ Parochialis B, licet non fuerit mihi exhibitæ in facto ulla circumstantia militans pro dicta Ecclesia Parochiali B.

9 Clara est enim dispositio Juris, quod decedentibus Parochianis absque electione Sepulturæ, & absque sepulcro majorum, Jus sepeliendi eorum Cadavera spectat ad Ecclesiam Parochialem, à qua tum in vita, tum in articulo mortis cælesti pabulo Parochiani reficiuntur, ut sunt Textus clari in *Cap. Dilectus de Cappell. Monach. cap. ex parte, cap. Cum liberum de Sepult. Sperell. decis. 87. num. 5. & decis. 88. num. 4. & 33.* Nec potest alia

10 Ecclesia Parochialis, seu alius Parochus alienum Parochianum sepelire, alias transgrediretur terminos proximi sui, & Iure cogere restitueret corpus juxta *Textum in cap. primo de Sepultur. adjuncta ibi gloss. Verb. ne transgrediaris, & Textu in cap. Ex parte in cap. Cum liberum*

11 *eadem tit.* Quia cum Jus sepeliendi proprios Parochianos decedentes absque electione Sepulturæ sit Jus Parochiale non potest alter Parochus, aut alius Rector Ecclesiæ se ingerere in illo, ut expressè statuitur per Conc. generale Vienneuse in *Clement. Dudum de Sepult. Abb. Abolenda num. 6. Extra eodem tit. & in rubr. de Paroch. num. 2.*

12 Stante hac Juris dispositione, cum Patronus defunctus absque electione Sepulturæ sit Parochianus Ecclesiæ Parochialis B. à qua recepit infra annum, nec non in articulo mortis Sacramenta, sepeliendus est de Iure in dicta Ecclesia Parochiali, & ipsi danda veniunt emolu-

13 menta funerum; Parochus enim fundamentam habet intentionem super Canonica portione pro funeribus proprii Parochiani, ac super omnibus obventionibus contingentibus intra limites Parochiæ, & ad eum omnes spectant per *Text. in cap. Pastoralis de Sepult.* Eâ ratione, quod eum Parochus habeat onus prædicandi, confitendi, administrandi alia Sacramenta, assistendi in articulo mortis, & invigilandi supra suos Parochianos; justum est, quod istis decedentibus habeat ab ipsis emolumentum, pro eorum funeribus juxta illa principia rationi congrua; Qui sentit incommodum debet sentire, & commodum: Dignus est operarius mercede sua: Et ut apud Apostolum: Sint consolationum Socii, qui fuerunt passionum. *Textus in cap. 1. 2. & 4. de Sepult. ibique Gloss. verb. à quibus Assumpti Clement. Dudum eodem tit. Gratian. in cap. Placuit 13. quest. 2. §. Sed aliud propè finem. Rota decis. 501. num. 1. par. 13. recent.*

Nec huic dispositioni, & assistentiæ Juris favore Ecclesiæ Parochialis B. obstat prætensa observantia immemorabilis, quam ex adverso decantat Ecclesia Patronalis A. existendi in possessione, tumulandi omnes Cives, decedentes ab intestato absque electione Sepulturæ, & exigendi emolumentum carolenorum duorum pro quolibet Defuncto; quia 14 omissio, quod consuetudo, vel observantia Sacris Canonibus contraria non valeat *cap. Cum causa de sent. & re judic. diciturque potius corruptela. cap. Cum Ven. septimo de consuetud. itaut nec transcurso cujuscumque temporis firmetur; sed eo gravius damnetur Rot. penes Posth. de Manut. decis. 321. num. 18. & seqq.* Non potest adhuc in dicta immemorabili fieri in Ecclesia Patronali ullum fundamentum pro mantentione in possessione tumulandi omnes Cives ab intestato decedentes, ac exigendi dictum emolumentum.

15 Quia in primis probatio immemorabilis est aded difficilis propter rigorem omnium requisitorum juxta *Gloss. in cap. 1. de præscript. in 6. ut rari sint casus, in quibus illa probata remaneat, ut advertunt Trobat. de effect. immemorabil. quest. 9. num.*



num. 9. & sequen. Card. de Luca de regal. disc. 146. num. 15. Requiritur enim ad illam primò, quòd Testes deponant de proprio visu per quadraginta anno continuos ante motam litem, ut patet ex *Adden. ad Buratt. decis. 973. num. 7. in fine*, *Rota coram Cerr. decis. 607. num. 16.* & *coram Merlin. decis. 532. num. 20.* Secundò: Ut deponant de primo auditu à majoribus, quòd nempe ita illis dixerint fuisse servatum in Ecclesia Patronali. *Rocch. disput. Iur. cap. 167. num. 21.* *Pæn. decis. 641. num. 3.* *Merlin. decis. 532. num. 20.* Tertiò: Quòd deponant etiam de secundo auditu, quòd nempe eorum majores hoc ipsum audiverint ab aliis eorum majoribus, ut est magistralis decisio 1392. *coram Coccin. & dicta dec. 641. coram Pæn. Pax Jordan. tom. 3. Lucubr. lib. 14. tit. 18. Sabell. in Summ. diversor. tract. in Verb. Consuetudo num. 15.* Quartò: Ut deponant, quòd neque ipsi Testes, neque eorum majores unquam viderint, atque audiverint contrarium *Pax Jordan. tom. 2. Lucubr. lib. 11. tit. 13. num. 54.* *Marescott. var. resol. lib. 2. cap. 100. n. 10.* *Rocch. disput. Iur. cap. 167. num. 21.* *Rota coram Gregor. decis. 691. num. 1.* Quintò denique: Ut deponant de publica voce, & fama per verbum fuit, & est, & sic percutiendo tempus tam præsens, quam præteritum, & addendo, quòd non extitit, nec extat memoria initii; *Rota coram Cerr. decis. 607. num. 20.* & *coram Bich. decis. 528. num. 11.*

In præsentem autem observantiam immemorabilem tumulandi omnes Cives, & exigendi dictum emolumentum, quam jactat Ecclesia Patronalis A., non video in facto probatam per supradiçta requisita; Unde cum proprietas Iuris tumulandi clarè ex supradiçtis pertineat ad Ecclesiam Parochialem B. sequitur, quòd nulla sit possessio tumulandi, quam dicit habere Ecclesia Patronalis A., dum proprietas clara absorbet possessionem juxta theoricam Panormitan. in cap. Consultationibus de Jurepatr. Dominus meus Advocatus Pitonius discept. Eccles. 29. num. 2. *Rota coram Priol. decis. 113. numer. 35.* & 36. & *coram Emerix Jun. decis. 1320. num. 15. cum aliis in Alatrina Iurispatr. 15. Junii 1705. S. final. & 7. Decembris*

seq. S. Nullatenus coram R.P.D. Scotto.

17 Deinde hujusmodi consuetudini, quam vocant immemorabilem tumulandi omnes Cives ab intestato decedentes, cum obstet Ius commune, non sufficit, quòd bona fide fuerit introducta, sed insuper requiritur titulus juxta *Textum in cap. 1. De præscript.* Qui si sit insufficientis, aut nullus, nihil juvat immemorabilis, quæ tanquam accessoria ad titulum, eo corruente, corruiit consequenter, & ipsa. *Barbos. in Rubric. De præscript. num. 349.* *Gratian. discept. 441. num. 18.* *Castill. decis. 12. num. 16.* & 17. *lib. 2. Rota in Bononien. Iurispatr. de Ghisleriis coram bononien. Pio impress. apud Balducc. ad Ramon. tom. 4. decis. 203. num. 22.* Et in *Nullius Fulden. Jurisdictionis 1. Junii 1708. S. 153.* & 2. *Junii 1710. S. Pro responsione coram R. P. D. Ansaldo.*

Non potest Ecclesia Patronalis B. allegare pro titulo Immemorabilis, quòd 18 sit *Matrix*, quia cum vocabulum *Matricis* sit æquivocum, & referribile ad quamdam matricitatem impropriam, quæ prædicatur de Ecclesia, quæ sit nobilior, & antiquior, non est aptum dandi Ius Ecclesiæ A. tumulandi omnia Cadavera; sed solum dandi Ius Prælationis, & Præminentie super omnes alias Ecclesias, *Card. de Luca de Paroch. disc. 27. num. 10.*

Nec valet allegare pro titulo, quòd 19 habeat curam habitualem relatè ad omnes alias Ecclesias ejusdem Loci, quia cum Ecclesia B. sit verè Parochialis debet habere certum Territorium aliàs non esset Parochialis juxta doctrinam Ioannis Andreæ in cap. Super eo de præben. in 6. & aliorum, apud Gonzal. Gloss. 6. num. 92. Dum duæ Parochiæ non possunt promiscuè in una eademque determinatione constitui, resistente *Textu in cap. Præcipimus 16. quest. 1.* & in cap. Tua nos de Eccles. edifican. *Rota decis. 281. num. 11. par. 15. recent.* Et sic cum etiam Ecclesia Patronalis A. haberet curam habitualement, sequeretur, quòd cura habitualis ejusdem populi esset penes duas Ecclesias, quod est prohibitum juxta *Textum in cap. Cum non ignores de Præben. Rota decis. 274. num. 10. par. 14. recent.*

B 2

Ac

Ac proinde deficiente titulo prætenſæ immemorabilis, jus tumulandi Patronum defunctum competit Eccleſiæ Parochiali B. cui favet aſſiſtencia Iuris. *Menoch. de retinen. poſſeſſ. remed. 3. num. 122. & ſeqq. Gratian. diſcept. 898. num. 17. Poſſib. de Manut. obſerv. 10. num. 21. & ſeqq.*

Nec adverſatur, quòd Eccleſia A. cum fit fundata, & dotata à Patrono, debeat illi præſtare honorem, & reverentiam recipiendi in ſe illius Cadaver, quia ut ſuperius notavi, Patronus in Eccleſia Patronali non habet Ius ſepulturæ, niſi hoc ſibi ſpecialiter reſervaverit in limine foundationis.

### ARGUMENTUM.

Tradens Fundum in Emphyteuſim pro ædificanda Eccleſia, reſervato ſibi certo Canone annuatim, non acquirit Jus Patronatus in illa.

### SUMMARIUM.

- 1 Tradens Fundum in Emphyteuſim pro ædificanda Eccleſia, non acquirit in ea Juspatronatus, & Quare?
- 2 Dominus Fundi dando Fundum Eccleſiæ amittit dominium Fundi, ſed acquirit in Eccleſia Jus honorificentie.

### CASUS III.

**Q**uidam dedit in Emphyteuſim pro ædificanda Eccleſia Fundum ſuum reſervato ſibi certo Canone annuatim; Quæritur an iſte ratione aſſignationis Fundi acquirit Juspatronatus?

**R**pondeo negativè, quia Textus in ſupradictis duobus capitibus concedit Juspatronatus, ſeu Aditum proceſſionis abſolutè Fundanti, ſeu danti Fundum pro ædificanda Eccleſia transferendo in illam totum Ius ſuum ſcilicet: Dominium tam directum, quàm utile Fundi; ſicuti dedit abſolutè Fundum pro ædificanda Eccleſia transferendo in illam utrumque dominium Iulius ille, cui Ge-

laſius Papa in ſupradicto Canone *Pia Mentis* in retributionem huiusmodi Beneficii collati Eccleſiæ dedit Aditum proceſſionis; ſed ille, qui dedit Fundum in Emphyteuſim pro ædificanda Eccleſia, non dicitur abſolutè dediffe Fundum, quia non tranſtulit in Eccleſiam totum Ius ſuum cum reſervaverit ſibi dominium directum in Fundo; ergo Textus in ſupradictis duobus capitibus non concedit Juspatronatus danti Fundum in Emphyteuſim pro Eccleſia ædificanda; Ita tenent *Gae. in repet. cap. final. de Elect. lib. 6. in 21. col. Lambertin. de Jurepatr. lib. 1. par. 1. queſt. 2. art. 2.*

Quod comprobatur paritate Domini, & Servi; ſicuti enim Dominus manumittendo ſervum, & privando ſe illo amittit dominium Servi, ſed acquirit Juspatronatus in eo *ex leg. prima, & ſecunda ff. de Jurepatr. & ex leg. prima, S. Circa, ff. de Offic. Prefect. Urb. & Archidiaconus in dicto cap. Pia Mentis*; Ita Dominus Fundi dando Fundum Eccleſiæ amittit quidem dominium fundi, ſed acquirit in Eccleſia Juspatronatus, ſeu Ius honorificentie.

### ARGUMENTUM.

Ædificata Eccleſia in Fundo, inſcio Proprietario, an hic acquirit in illa Juspatronatus ratione Fundi.

### SUMMARIUM.

- 1 Ædificans Eccleſiam in Fundo meo, me inſcio, Ego non acquiro in ea Juspatronatus ratione Fundi, ſed licita, ut ibi.
- 2 Ædificans Eccleſiam in Fundo meo, me inſcio, an acquirit Juspatronatus in illa ratione Ædificationis?
- 3 Ædiſcium cedit ſolo.

### CASUS IV.

**Q**uidam ædificavit Eccleſiam in Fundo meo, me inſcio, quæritur, an Ego ratione Fundi acquiram Juspatronatus in illa Eccleſia:

**R**pondeo negativè, quia non poſſum acqui-

acquirere Juspatronatus in Ecclesia ratione Fundi juxta Textum in supradictis duobus Capitibus, nisi transferam dominium tam utile, quam directum Fundi in Ecclesiam; non possum autem transferre dominium Fundi in Ecclesiam in meo inscio *leg. Id, quod nostrum est cum similibus ff. de Reg. jur.* Bene verum est, quod si postquam sciverim esse ædificatam Ecclesiam in Fundo meo, Ego ero contentus transferre dominium Fundi in Ecclesiam, acquiram Juspatronatus, seu Aditum processionis in ea ratione Fundi per Textum in supradictis capitibus.

- 2 Sed fieri potest quæstio an ædificans Ecclesiam in Fundo meo, me inscio, acquirat Juspatronatus in illa ratione ædificationis; quæ resolvenda venit cum distinctione. Aut ædificans Ecclesiam illam construxit de consensu meo, postquam habui notitiam, & sic me volente, & consentiente, ac bona fide; & tunc ego ero Patronus Ecclesiæ ratione Fundi, ædificans verò ratione constructionis. Aut ædificans construxit Ecclesiam, meo dissentiente, & nolente, adeoque mala fide, & in hoc casu, ego ero Patronus non solum ratione Fundi; verum etiam ratione constructionis, quia ædificium cedit solo juxta *leg. Adeo, S. Cum in suo ff. de Acquir. rer. Domin. & ita tenent Joann. Andr. in cap. Nobis de Jurepatr. in secunda col. in verb. Acquiritur, Lambertin. de Jurepatr. lib. 1. par. 1. quest. 3. art. 12. num. 1. Amostaz. de Causis Pii lib. 5. cap. 5. num. 61. & solum potero compelli ad restituendam pecuniam ædificanti, & ad reficiendas ei expensas, ut vult idem Lambertin. ubi supra art. 19. num. 2.*

### ARGUMENTUM.

Episcopus tradens Fundum suæ Ecclesiæ pro ædificando ibi Monasterio, an acquirat in illo Juspatronatus.

### SUMMARIUM.

- 1 *Episcopus non potest alienare res Ecclesiæ.*

- 2 *Episcopus potest tradere Fundum de Bonis propria Ecclesiæ pro ædificando ibi Monasterio.*  
 3 *Episcopus tradens Fundum de Bonis Ecclesiasticis acquirat Juspatronatus ratione Fundi non sibi, nec suis heredibus, sed ipsi Ecclesiæ sed intellige, ut ibi.*  
 4 *Episcopus ædificans, & dotans Ecclesiam de Bonis propria Ecclesiæ non acquirat in ea Juspatronatus sibi, aut suis heredibus, secus si etiam dotaverit, & ædificaverit de Bonis patrimonialibus.*  
 5 *Ecclesia constructa, & dotata ab Episcopo nomine proprio, præsumitur constructa, & dotata de Bonis patrimonialibus, si constat Episcopum aliquid habuisse de tempore promotionis, & fecerit Inventarium; secus si de hoc non constet, aut dubitetur, sed limita, ut num. 6. & 7.*

### C A S U S V.

**Q**uidam Episcopus dedit Fundum de Bonis propria Ecclesiæ pro ædificando ibi Monasterio; quæritur primò, an possit Episcopus dare hujusmodi Fundum. Secundò; an ratione Fundi acquirat Juspatronatus, seu Aditum processionis in illo Monasterio?

- In ordine ad primum dubium videtur, quòd Episcopus non possit dare Fundum propria Ecclesiæ pro ædificando ibi Monasterio, quia Episcopus non potest alienare res suæ Ecclesiæ, *cap. Quisquis Episcopus, cap. Non liceat 12. quest. 2.*  
 2 Contrarium tamen verius de Jure est, quia cum Fundus pro ædificando Monasterium sit res exigua, & modici valoris, alienari potest ab Episcopo absque solemnitatibus, & auctoritate Papæ: Præsertim urgente aliqua necessitate, & si id fieri possit absque maxima læsione ejusdem Ecclesiæ juxta *Text. in cap. Terrulas 12. quest. 2. ibique Archidiacon. Turricell. de rebus Eccles. non alienan. cap. 15. num. 51. Rota decis. 401. num. 3. coram Serafin. cui Canoni Terrulas non fuit derogatum, nec per Extravag. ambitiosa de rebus Eccles. non alien. nec per Conc. Trident. ut testatur Rota decis. 444. num.*

num. 50. par. 4. tom. 2. recent. Quod magis procederet si ille Fundus non solum esset exigui valoris, sed etiam esset res inutilis, sterilis, incerta, aut longè distans *Rota decis. 624. num. 11. par. prima recent. & decis. 664. num. 1. par. 1. divers. & decis. 210. num. 1. coram Ottobon.*

- 3 Quoad secundum dico Episcopum acquirere Iuspatronatus ratione Fundi non sibi, nec suis hæredibus, sed ipsi Ecclesie, quia hujus erat Fundus argumento *Textus in supradictis duobus capitibus, & Text. in cap. Apostolic. 12. quest. 2. juncta ibi Gloss. in verb. construxisse.* Quod tamen intelligitur, si Episcopus assignet totum Fundum necessarium pro constructione Monasterii, nam si præberet tantum unam Cannam Terreni, pro ampliori ejus fabrica Jus honorificentie non acquireret, quia cum una Canna Terreni sit parvi valoris, diceretur potius Benefactor, quam fundi Dator, *Rota decis. 311. num. 2. par. 2. recen. & decis. 106. num. 12. coram Coccin.*

Sed quid si Episcopus in Fundo propriæ Ecclesie ædificaret Ecclesiam, illamque dotaret, an acquireret in illa Juspatronatus sibi, & suis hæredibus ratione constructionis, & dotationis?

- 4 Respondeo cum distinctione. Aut Bona, de quibus ædificata, & dotata est Ecclesia sunt propriæ Ecclesie, & tunc Episcopus non sibi, nec suis hæredibus, sed Ecclesie suæ acquirit Iuspatronatus, *Textus in cap. Apostol. 12. quest. 2. juncta ibi Gloss. & in cap. Nobis de Jurepatr. de quo infra. Lambertin. de Jurepatr. quest. 3. art. 18. num. 1. & art. 7. quest. 8. num. 1. par. 1. lib. 1. Vivian. de Jurepatr. lib. 2. cap. 7. num. 50. & lib. 15. cap. 1. num. 17. & in Urbanien. Canonicatus 14. Januarii 1695. in fin. principii, & sub S. Minusque coram R. P. D. Muto.* Aut supradicta Bona, de quibus ædificata est Ecclesia, sunt ipsius Episcopi, & de proprio ejus Patrimonio, & in hoc Casu Episcopus acquireret sibi, & suis hæredibus ratione constructionis, & dotationis, non verò ratione foundationis, quia Fundus, ubi Ecclesia fuit constructa non est de Patrimonio Episcopi, sed Ecclesie; sed ratione foundationis in hoc Casu Iuspatronatus esset ejusdem Ecclesie, quæ unà cum di-

ctis hæredibus poterit præsentare ejus Rectorem juxta *Textum in dicto cap. Nobis, Rota decis. 487. num. 2. par. 4. tom. 1. recent.*

An autem, & quando Ecclesia constructa, & dotata nomine proprio ab Episcopo præsumatur fuisse constructa, & dotata de Bonis Patrimonialibus illius, aut potius de Bonis Ecclesie? Distinguendi sunt tres Casus; Aut constat Episcopum aliquid habuisse tempore suæ promotionis; Aut constat, quòd nihil habebat; Aut dubitatur.

- 5 Si constat Episcopum aliquid habuisse de tempore Promotionis, & ipse fecit Inventarium; Ecclesia constructa, & dotata ab Episcopo nomine proprio præsumitur constructa, & dotata de Bonis Patrimonialibus; & Ecclesie incumbit onus probandi, quòd de ejus redditibus fuerit constructa, & dotata. Si verò constat Episcopum tempore Promotionis aliquid habuisse, & non fecit Inventarium, tunc præsumitur fuisse dotata, & constructa de Bonis Ecclesie; quia Episcopus fuit in culpa in non conficiendo Inventarium, & utendo promiscuè rebus propriis, & Ecclesie.

In secundo Casu scilicet si constat, quòd nihil habebat, tunc Ecclesia constructa, & dotata ab Episcopo nomine proprio præsumitur constructa, & dotata de Bonis ejusdem Ecclesie; quia Ecclesia habet fundatam intentionem de Jure communi super omnibus Bonis possessis à Prælato Defuncto. Unde omnia præsumuntur esse Ecclesie, nisi probentur ex adverso esse Patrimonialia.

Tertio Casu cum dubitatur, præsumitur idem pro Ecclesia juxta auream distinctionem *Ioann. Andr. in cap. Ut unus de Pecul. Cleric. ibique Abb. num. 3. & in cap. 1. de Testament. in 4. notabili*, quos sequuntur *Bero. conf. 7. num. 1. & 4. tom. 2. Mascard. de Probat. concl. 202, num. 1. & seqq. & concl. 203. num. 1. Rota decis. 1015. num. 6. coram Pæn.*

- 6 Limitarem tamen primum Casum, in casu quo redditus Ecclesie Episcopalis non excederent sumptus proprios Episcopi, tunc enim Ecclesia constructa, & dotata ab Episcopo præsumeretur sic constructa, & dotata de Bonis Patrimonialibus ipsius, etiam

etiam si non fecerit Inventarium ; Ratio est, quia quando redditus Beneficii non excedunt sumptus proprios Beneficiati, isti redditus præsumuntur expensi, & consumpti in alimenta, & alias impensas necessarias pro usu familiarium, & servorum suorum ; eâ ratione quia Altari inserviens de Altari vivere debet. *Baldus conf. 313. num. 4. tom. 2. Bero. conf. 7. num. 2. tom. 2. Rota decis. 280. num. 9. coram Roxas, & decis. 65. num. 5. coram Cels. & decis. 1015. num. 6. coram Pæn.* Sed si Patrimonium esset tenue, & redditus Ecclesie excedentes, itaut excessus reddituum esset sufficiens pro construenda Ecclesia tunc si Episcopus non fecerit Inventarium, crederem præsumendum pro Ecclesia.

7 Idem dicerem in Casu, quo post Promotionem Episcopi fuissent ei relicta aliqua Bona intuitu Personæ ; vel ad eum perventa de hereditate alicujus, & post acquisitionem istorum Bonorum fuisset ab eo constructa, & dotata Ecclesia ; In hoc enim Casu, si redditus Episcopatus non excederent proprios sumptus, præsumeretur dicta Ecclesia constructa, & dotata de Bonis perventis Episcopo post ejus Promotionem ; & sic sibi, suisque hæredibus in præfata Ecclesia Juspatronatus acquireret ; dum Bona, quæ intuitu Personæ, vel de hereditate alicujus perveniunt ad Clericos, transeunt ad Consanguineos eorum ab intestato, vel ex testamento secundum dispositionem Clericorum, ut in cap. 1. & in cap. Cùm in Officiis de Testament. *Bald. conf. 313. num. 1. tom. 2.*

